

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av elevers tillgång till
läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska
skolformerna vid Garnvindeskolan i Ale kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Garnvindeskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska skolformerna.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolorna för att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Garnvindeskolan i Ale kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **1 juni 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till [kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se](mailto: kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se) eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (dnr SI 2025:10 009) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Undervisningens bidrag till att eleverna får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Användning av läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning av tillgången till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Garnvindeskolan i Ale kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att lärarna använder läroböcker och andra läromedel på ett sätt som bidrar till att eleverna får sammanhang och överblick över ämnen och moment. Därutöver visar granskningen att det finns ett medvetet arbete gällande läroböcker och andra läromedel som möjliggör progression i elevernas lärande samt bidrar till att eleverna vill lära sig mer.

Av intervjuerna framgår att eleverna i flera ämnen har tillgång till varsin lärobok, dock inte i alla ämnen. I undervisningen i svenska, matematik och engelska har eleverna varsin tryckt lärobok och lärarna utgår fortlöpande ifrån dessa, vilket ger eleverna en tydlig struktur i arbetsområdena. Lärarna och eleverna beskriver i intervjuerna att lektionerna ofta inleds med att bokens sida visas på digital skärm eller genom att sidnummer skrivs på tavlan. Detta ger eleverna en gemensam utgångspunkt och tydliggör vad de ska arbeta med och hur uppgifterna hänger ihop. I de samhällsorienterande och naturorienterande ämnena har eleverna inte tillgång till varsin lärobok under lektionerna. Halvklassuppsättningar av tryckta läroböcker delas ut vid användning och eleverna arbetar då ofta två och två i en bok. Digitala läroböcker används av läraren i helklassundervisningen när läraren visar läroboken på tavlan, men eleverna arbetar inte genom egen inloggning till de digitala läroböckerna. Lärarna kompletterar läroböckerna med webbaserade faktatexter, filmer och genomgångar för att ge stöd i arbetet med centrala begrepp och innehåll.

Vidare framgår av lärarintervjun att lärarna använder läroböcker och andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet att arbeta vidare i en successivt mer avancerad ordning. Lärarna beskriver att undervisningen i svenska och matematik bygger på nivåanpassade läseböcker och arbetsböcker där svårighetsgraden ökar över tid. Eleverna berättar i intervjun att läsläxan är indelad i nivåer och att eleverna byter nivå när de visat att de klarar uppgifterna. I matematik arbetar eleverna i två nivåer av tryckta läroböcker, och webbaserade exempel och nivåanpassade digitala övningar används som stöd för repetition eller fördjupning. Lärarna uppger att digitala komponenter kopplade till läroböckerna används som ett komplement, vilket ger elever möjlighet att arbeta vidare i olika takt. Lärarna beskriver också att elevernas tidiga läsutveckling följs genom ett gemensamt läromedel som används från förskoleklass till årskurs 3. Detta bidrar till kontinuitet i arbetet med elevernas läsning och till att eleverna möter en successivt ökande komplexitet i sina uppgifter över tid.

Lärarna uppger i intervjun att läseböcker och tillhörande arbetsböcker används på ett strukturerat sätt, vilket gör det tydligt för eleverna hur arbetet är uppbyggt och hur de kan gå vidare i sitt arbete. Av elevintervjuerna framgår att läseböcker och läsloggar används återkommande, vilket ger eleverna möjlighet att läsa, skriva och följa sin

utveckling över tid. Det framgår vidare att lärarna använder läroböcker på ett sätt som bidrar till att väcka elevernas intresse för ämnena. Eleverna beskriver att de särskilt uppskattar matematikboken och de varierade och utmanande uppgifterna.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ger eleverna ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen samt för att få ämnesöverblick.

Av intervjuerna med lärarna framgår att lärarna ger eleverna instruktioner om hur eleverna ska arbeta i läroböcker. Instruktionerna ges muntligt och genom att läraren gemensamt med eleverna går igenom innehållet i helklass. Lärarna beskriver att de går igenom uppgifternas upplägg, visar rubriker och exempel i de tryckta böckerna samt förklarar hur eleverna ska arbeta stegvis. Eleverna uppger att läraren visar hur uppgifterna ska genomföras genom att gemensamt gå igenom boksidorna och modellera arbetssättet.

I de samhällsorienterande och naturorienterande ämnena beskriver lärarna att instruktioner ges genom att centrala begrepp tydliggörs, faktaavsnitt i läroböckerna går igenom gemensamt och arbetsgången förklaras, till exempel hur eleverna ska sammanfatta det de har läst i skrivhäften eller med stöd av material kopplat till läroböckernas innehåll. Eleverna berättar att läraren går igenom texter tillsammans med klassen och förklarar var i läroböckerna de ska hitta relevant information.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärare använder nivåanpassade läroböcker och andra läromedel, vilket ger eleverna möjlighet att utvecklas utifrån sina olika förutsättningar.

Av intervjuer med lärare framgår att lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel på ett sätt som möter deras olika behov och förutsättningar. Lärare uppger att de använder nivåanpassade läroböcker för att möta elever i behov av stödinsatser och elever som behöver utmaningar. Exempelvis beskriver lärarna att undervisningen i matematik bygger på två nivåer av tryckta läroböcker och att eleverna arbetar på den nivå som motsvarar deras aktuella behov. Eleverna uppger att de vid behov får arbeta med uppgifter som är mer eller mindre avancerade. I svenska uppger lärarna att texter ibland anpassas i språklig nivå och att eleverna får stöd i att förstå innehållet.

Vidare framgår av lärar- och elevintervjuer att lärarna använder olika former av stödjande lärverktyg som en del av undervisningen. I de yngre årskurserna beskriver lärarna att bildstöd och praktiskt material används som ett komplement till läroböcker och att användningen av dessa förändras över tid i takt med att eleverna blir mer självständiga. I de samhällsorienterande och naturorienterande ämnena beskriver lärarna att de använder tryckta faktatexter, anpassade texter och material kopplat till undervisningens innehåll som stöd i arbetet med ämnesspecifika begrepp och innehåll.

Av lärarintervjuerna framgår att lärarna varierar användningen av läroböcker och andra läromedel i undervisningen. Lärarna beskriver att undervisningen ofta inleds gemensamt och att eleverna därefter får arbeta vidare enskilt eller tillsammans med andra elever. På så sätt ges eleverna möjlighet att utveckla kunskaper både självständigt och i samspel med andra i klassrummet.

Användning av läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att elever har tillgång till och ges möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid, till exempel för att repetera och befästa sina kunskaper.

Eleverna berättar att de har återkommande läsläxa i svenska, där de tar hem sin läsebok och läser ett kapitel som sedan följs upp i skolan. Eleverna berättar även att deras matematikläxa utgår från den lärobok som används i undervisningen. Eleverna beskriver att de kan ta hem böcker vid behov, exempelvis om de varit frånvarande eller ska repetera innehåll.

Rektorns styrning av tillgången till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn till viss del styr och leder arbetet för att eleverna ska få tillgång till aktuella och relevanta läroböcker för att utvecklas och nå utbildningens mål. Dock saknas läroböcker i den utsträckning som behövs i samhälls- och naturorienterande ämnen.

Av rektorsintervjun framgår att rektorn deltar i uppföljning och prioritering av inköp samt tar ställning till vilka behov som ska tillgodoses inom ramen för tillgängliga resurser. Rektorn säger i intervju att målet är att det ska finnas helklassuppsättningar av läroböcker i teoretiska ämnen. Arbetet med att samla in underlag, föra dialog med lärarna och bereda förslag till inköp leds av rektorn genom förstelärarna som samverkar med arbetslagen.

Det framkommer av intervjuer med rektorn och lärarna att skolan successivt stärkt tillgången till läroböcker, men att prioriteringar görs mellan olika ämnen över tid. Skolan har tidigare prioriterat inköp av läromedel i svenska. I samhälls- och naturorienterande ämnen har eleverna

i dagsläget inte tillgång till varsin bok, utan det finns endast halvklassuppsättningar av läroböckerna.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn ger lärarna möjlighet att vara delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.

Av rektorsintervjun framgår att lärarna regelbundet är delaktiga i frågor som rör val och användning av läromedel som en återkommande del av skolans arbete. Lärarna lyfter behov av läromedel i samband med planering och vid arbetslagsmöten och rektorn tar emot och beaktar dessa synpunkter vid beslut om inköp. Rektorn beskriver att lärarna ges möjlighet att diskutera vilka läromedel som fungerar väl och vilka som behöver bytas ut eller kompletteras, och att inköp görs utifrån verksamhetens behov och tillgängliga resurser.

Vidare framgår att lärarnas erfarenheter av de läromedel som används tas tillvara i skolans arbete. Lärarna beskriver att de kan föreslå material som de bedömer som mer ändamålsenligt, och att rektorn återkopplar kring vilka inköp som kan genomföras. När lärarna exempelvis har uppmärksammat behov av att byta lärobok i engelska har detta lett till inköp av nya läroböcker och kompletterande läroböcker.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete gällande användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.

Av intervjuer framgår att frågor om lärarnas arbete med läroböcker behandlas i arbetslagen och att rektorn regelbundet närvarar vid lärarnas möten och tar del av lärarnas synpunkter och erfarenheter. Rektorn beskriver att hen därigenom skapar sig en samlad bild av hur tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel ser ut inom olika ämnen.

Lärarna uppger i intervjun att det finns ett gemensamt och medvetet arbete och en röd tråd i arbetet för att stärka elevernas läsning. Lärarna i årskurserna 1-3 använder sig exempelvis av ett gemensamt läromedel i läsning som möjliggör att följa och stödja elevernas läsutveckling genom årskurserna.

Vidare framgår av rektorsintervjun att rektorn har initierat ett arbete för att skapa större likvärdighet mellan ämnena gällande tillgång till läroböcker

i helklassuppsättning. I dagsläget används helklassuppsättningar av tryckta läroböcker i matematik och svenska. I de samhällsorienterande och naturorienterande ämnena används däremot halvklassuppsättningar av läroböcker, vilket innebär att eleverna arbetar två och två. Rektorn uppger att hen genom dialog med arbetslagen uppmärksammar hur dessa skillnader i tillgång påverkar undervisningen och elevernas arbete med läroböcker.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att uppföljning av hur läroböcker och andra läromedel fungerar i undervisningen sker genom löpande dialog mellan rektorn och lärarna samt genom samtal i arbetslagen.

Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att lärarna diskuterar erfarenheter av de läroböcker och andra läromedel som används i undervisningen, med fokus på hur materialen fungerar i det dagliga arbetet och vilka kompletteringar som kan vara ändamålsenliga. I dessa samtal lyfts bland annat erfarenheter av användningen av halvklassuppsättningar i de samhällsorienterande och naturorienterande ämnena.

Rektorn uppger att hen, genom sitt nära samarbete med lärarna, har kännedom om hur läroböcker och andra läromedel används i undervisningen och att lärarnas synpunkter tas till vara i samband med planering och vid ställningstaganden om inköp.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever har tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹

¹ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att tillgången till tryckta läroböcker skiljer sig mellan ämnen. I de samhällsorienterande och naturorienterande ämnena har eleverna inte tillgång till varsin tryckt lärobok, utan undervisningen sker med halvklassuppsättningar av läroböcker. Detta innebär att eleverna ofta arbetar två och två eller gemensamt i böckerna. Detta påverkar hur undervisningen organiseras och vilka möjligheter eleverna har att arbeta självständigt med läroböckerna under lektionstid.

Genom att öka tillgången till läroböcker ger det elever en grundläggande utgångspunkt för undervisningen, oavsett tidigare kunskaper vilket är i linje med läroplanens mål om en likvärdig utbildning för alla. Läroböcker som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

På Skolinspektionens vägnar

X Malin Larsson

Beslutsfattare

Signerat av: Malin Larsson

X Maria Levin

Föredragande

Signerat av: Maria Levin

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.² Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande³:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.⁴

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.⁵ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁶

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

² Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

³ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

⁴ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

⁵ Förordning (SKOLF5 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

⁶ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁷

⁷ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Garnvindeskolan den 12 november. Besöket genomfördes av utredarna Maria Levin och Jenny Bergman Westling.

Skolenheten är en kommunal grundskola verksam i Ale kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–3. Förskoleklass har inte ingått i granskningen. På skolenheten går 270 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- En gruppintervju med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna ser till att eleverna, såväl flickor som pojkar, får använda läroböcker och andra läromedel på ett sätt som bidrar till att skapa sammanhang och överblick över ämnesområden. Vilket ger progression i lärandet samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen. Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel. Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.